

Daar zaten in de opening van een tocht zeven spreekwiltjes te slapen op één rietstengel en ik kon ze in 't voorbijgaan met mijn riem een eind in de hoogte tillen, voor ze ontwaakten. Even te voren had ik nog een vijftigtal wintertalinkjes in de lucht zien exerceeren, juist zooals de spreeuwen doen en zeer zeker niet minder precies. De kievitten doen het wat losser.

JAC. P. TH.

HOE DE DOORNENKROON ONTSTAAT.

AT het landvolk toch niet altijd en overal zoo onverschillig is voor wat er in het wilde groeit en bloeit op veld en wei, daarvoor getuigen de volksnamen van allerlei planten, als die maar iets bijzonders vertoonen, dat ook zonder vergrootglas in het oog valt.

Een van die goed gekozen namen is „Doornenkroon“. Er wordt een klaversoort mee bedoeld, die, wat zijn bloemen betreft, al heel onaanzienlijk is; maar die door een zeer bijzondere vrucht al vroeg de aandacht trok. Bovendien vertoont het blad iets eigenaardigs, dat meewerkt om de fantasie op te wekken.

Bedoelde klaver is er een, die door de botanici tot de „rupsklavers“ wordt gebracht. Dit „rups“ doelt op de vruchten van dit geslacht; die vertoonen alle een neiging om krom te groeien, soms in elkaar te kronkelen en zich op te rollen als een rups. Er kan een heele soorten-serie van deze vruchtjes naast elkander gelegd worden, die, beginnende met een eenvoudige inbuiging bij wijze van een sikkkel — zooals bij onze sikkkelklaver het geval is — aan het eind verscheidene steeds meer ingewikkelde overgangsvormen, kronkels of spiraalwindingen vertoont; bovendien kunnen de randen van die windingen stekels bezitten; van haast onmerkbaar puntjes bij de eene soort, tot groote en duidelijke kromme haken bij de andere.

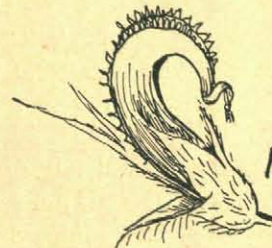
De sterkst ontwikkelde kromming, met stekels gepaard, geeft onze Doornenkroon te zien, die in de botanie ook den naam draagt van Arabische of Gevlekte Rupsklaver, *Medicago arabica* of *maculata*.

Deze plant, die uit Zuid-Europa in ons land is doorgedrongen, en vroeger bij ons zeldzaam en dan nog niet eens wild heette voor te komen, vond ik in dezen zomer

bij menigte en overal op de dijken langs de Zeeuwsche wateren en aan het strand van Bergen op Zoom.

Er is al een spiraalwinding.

De peul is alleen wat gekromd.

Er zijn minstens twee wegen, waarlangs de verspreiding gegaan kan zijn. Ten eerste: het is een oude kweekplant, die nog al eens in boerentuintjes werd gezaaid; als curiositeit of uit piëteit namelijk. De vrucht wekte gedachten aan Christus' Doornenkroon, en op elk van de bladeren — drie aan drie geplaatst als bij klaver — ziet men in den regel een donkerroode vlek, die met eenige fantasie voor een bloeddoppel of een bloedvlek kan verklaard worden. Dit verschijnsel, op zichzelf voor de plant van geenerlei belang of althans van onbekende beteekenis, droeg er het zijne toe bij, om in verband met die doornenkroon, het plantje tot een soort talisman of geluksplant te maken.

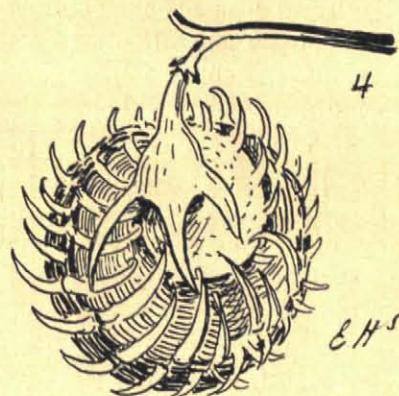
EHS

Met drie windingen.

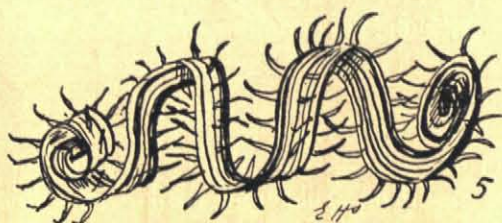
heb ik het meer dan eens in bloei en vrucht gekregen op den veengrond van mijn stadstuin; dan vertoonde het zijn bloedvlekken heel sterk bij de kiemplanten, maar later, tegen den bloei, maakte het alleen ongekleurd blad. In Zeeland vond ik ze steeds mooi gevlekt, ook in den bloeitijd.

Wie er kennis mee wil maken behoeft maar voor vijf cent zaad te koopen; dat hebben alle groote bloemzaadhandelaars in voorraad, en zonder andere dan de gewone voorzorgen bij het zaaien, ziet ge de plant snel groeien en in bloei komen.

Met een gewone loupe kunt ge het ontstaan van die merkwaardige zaadkroon van begin tot einde heel gemakkelijk waarnemen. Al vóór de bloemkroon is afgevallen, begint de peul iets te krommen; en eenige rimpeltjes

De vrucht sterker vergroot, van de kelkzijde gezien.

De kleppen van de peul, afgewikkeld.

aan den rand en op den naad van het peultje zijn de eerste aanduidingen van de dubbele rij kromme haken, die daaruit zullen opgroeien. Na twee dagen is de eerste spiraalwinding gereed; en nu kunt ge van dag tot dag de verdere inkrulling en het uitgroeien van de stekels volgen. Door dat er steeds nieuwe bloemtrosjes gevormd worden, is het al met één plantje mogelijk een heele serie naast elkaar te leggen van de verschillende stadia.

HOE DE DOORNENKROON ONTSTAAT.

9

Wat de biologische beteekenis van die doornenkroon, dus het nut voor het leven of het voortbestaan van het individu en de soort betreft, daarnaar kan ik alleen gissen; maar op goede gronden, door analogie met dergelijke verschijnselen bij andere planten, mag wel de waarschijnlijkheid worden aangenomen, dat deze zaadhulling in de eerste plaats de zaden beschermt tegen diervraat; bij rijpheid valt de vrucht in zijn geheel af, de zaden vallen er niet uit; nu ligt het voor de hand te onderstellen, voor zoover ik weet is het niet feitelijk geconstateerd, dat de hakige vrucht zich dikwijls in den pels van dieren zal vasthechten; zoo is er kans op snelle en verre verspreiding. Maar er is nog een mogelijkheid en een kans op verspreiding; ook al valt de vrucht af, vóór er een schaap of een konijn mee werd belast. De overrijpe vrucht rolt zich dicht ineen als een bolletje; en in den drogen tijd zal dat bolletje door de wind over de vlakke voortgerold kunnen worden. Later, als er vocht valt, wijken de banden en haken uiteen en zetten zich vast in den bodem.

Bij ons is daarop weinig kans; zooveel te meer in de streken met groote zomerdroogte rondom de Middellandsche Zee, in Syrië, Arabië en Noord-Afrika waar de doornenkroon zijn grootste verbreiding vindt. Daar en in de steppen immers is het vaderland van vele dergelijke vruchtballen, die in het dorre jaargetijde, door den wind gedreven, verre reizen doen; de verschillende gewassen, die onder den naam van roos van Jericho bekend zijn, worden op deze wijze verspreid. In den regel verdroogt de geheele plant en rolt zich op tot een bal zoodat de wind vrij spel heeft met het gemakkelijk verplaatsbare en stroolichte voorwerp.

Doornenkroon met vrucht en bloem (geel) de bladeren donkerpurper gevlekt.

E. HEIMANS.

